

UN SAT DIN TRANSILVANIA: DRĂGUȘUL

Drăgușul, a cărui scurtă înfățișare o facem, pe temeiul monografiei sociologice întreprinsă acolo de Seminarul de Sociologie al profesorului D. Gusti, este un sat dintr'o regiune foarte deosebită a României.

Țara Oltului, cuprinsă în fâșia de pământ dintre râul Olt și munții Făgărașului, nu este și nu poate fi socotită deplin ardeleană. «Ardealul» începe de abia dela dealurile din dreapta Oltului și acolo, «peste Ardeal», nu merg «Oltenii» decât de nevoia arendării de pământ «la Sas». Dar dincoace, de pe stânga Oltului până aproape de poalele munților ce se ridică abrupt, satele, înghesuite toate în două șiruri dense, unul chiar pe marginea râului, altul mai lângă munte, sunt pline de oameni cari au stat și stau în permanentă legătură cu cei din Muntenia. Este de sigur nu numai o urmare a vechii îndeletniciri a oieritului, care strânge pe aceiași munți, sătenii de pe cele două culmi și pe toți îi silea să plece la iernat în părțile Dunării întemeind acolo și sate roiu, cum este de pildă satul roiu al Drăgușului, de lângă Călărași, ci mai ales o tradiție istorică, din vremea când Făgărașul era sub oblăduirea Domnilor munteni. Trecătorul neatent poate nu-și da seama că se află aci într'o regiune de veche cultură românească. Se va mira poate de frumusețea portului și de starea ridicată a gospodăriilor. Dar nu le va înțelege. Țăranii însă păstrează, și-ți arată cu mândrie uneori, semnele trecutului. In satul Veneția, în casa unui gospodar, am văzut astfel lespede mare de piatră, întoarsă cu fața la pământ ca să n'o strice ploile și nici să n'o vadă oricine, căci avea pe ea, săpată în slovă veche, amintirea altor vremi. Ici, colo, Biserici și Mănăstiri, cum de pildă Mănăstirea Brâncoveanului dela Drăguș, fac însă vie, pentru toată lumea, prezența Domnilor munteni.

De sigur, pe linia chiar a Oltului, de-alungul drumului care leagă Făgărașii de Brașov și Sibii, satele sunt întru câțva influențate de Sași. Dar cel de al doilea șir de sate, mai din spre munte, au rămas deplin românești, de o românie înstărită care ne face să ne gândim cu îndurerată mândrie la ce ar fi putut să fie și satele muntenesti, dacă împrejurări mai fericite le-ar fi ajutat.

Drăgușul face tocmai parte din acest al doilea lanț de sate, a căror așezare, la mijloc între Olt și munte, merită să fie lămurită.

Agricultura acestui ținut înșesat de sate, nu este aceea a Vechiului Regat, unde, pe vremuri, pământul fiind destul și tehnica agrară rudimentară, moina, cultivarea prin deștelenire succesivă a unor petice mari de pământ, era cea mai des folosită. In țara Oltului, se întrebuintează un sistem de «tarlale», de «călcături» (înainte vreme, numai două; mai de curând, trei), în care se cultivă prin rotație, grâu și porumbul, azi lăsându-se

Uliță din Drăguș

un an, o a treia tarla în «ogor». Tarlalele, la fel de mari, cuprind pământul ca un cerc larg de jur

Poartă din Drăguș

împrejurul satului. Și cum pământurile din chiar apropierea muntelui nu sunt bune de agricultură — nu mai de curând cultivându-se acolo cartofi — tarlalele încep ceva mai jos. Iar seria satelor dela poalele munților este așezată acolo unde apele ce curg în Olt, se întretaie cu linia ideală indicată de centrele sistemului tarlalelor.

Problema aceasta a muncii pământului este de altfel hotărâtoare pentru întreaga viață a Drăgușenilor.

Deși puțini la număr, abia 1453 în totul, greutatea lor cea mare este lipsa locurilor de cultură. De aceea, în satul lor, suprasaturat de populație, față de întinderea mică și sărăcia pământurilor, emigrarea poate prezenta o soluție. Au ajuns casele în Drăguș să se înghesuie

unele într'altele. E și sistemul tarlalelor de vină, căci el împiedică creșterea satului peste marginile lui din vechi (harta cadastrală din anul 1860 arată absolut a-celeași margini ale «intravilanului», adică ale vetrii satului, care sunt și azi). Casele nu se pot respira pe câmp, tarlaua trebuind să rămâie nesfârțată. Satul se înghesuie cât poate mai mult, ghemuindu-se în formă de cerc, ca să lase cât mai mult loc liber tarlalelor. Doar o singură mahala, aceea a Grădinarilor, se abate dela regulă și se întinde dincolo de cerc; totuș, nu peste tarla de-a-dreptul, ci printre tarlale, pe drumul care leagă Drăgușul de Sâmbăta de sus. Și atunci când sunt prea mulți în aceeaș casă, când greutatea au ajuns să fie prea mari și gospodăria le e primejduită, Drăgușenii părăsesc satul. Parte pleacă în vechiul regat unde îi îndeamnă, poate, vechi obiceiuri de transumanță păstorească. Dar majoritatea pleacă, sau mai bine zis pleacă, în America. E neînchipuit de mare acest exod. Iată, din socotelile ce s'au făcut, din totalul de 320 de case, 167, adică mai mult de jumătate, sunt gospodării din care cel puțin câte un membru a fost sau este încă în America.

De acolo, se întorc înapoi atunci când au strâns ceva bani și caută a-și salva gospodăria. Dacă noi greutatea se ivesc, pornesc din nou pe acelaș drum, ducând viața paradoxală a emigranților, cari nu se mai pot împăca nici cu viața de acasă, nici cu cea departe de casă, ci aleargă fără răgaz dintr'un loc în altul. Psihologie destul de bine cunoscută, dar care la Drăguș are aspecte deosebite. Pentru că întoarcerea la Drăguș, pentru un astfel de «american», este întoarcerea într'un centru de viață rurală surprinzător de puternică.

Joc din Drăguș

Transilvăneni de Iser